

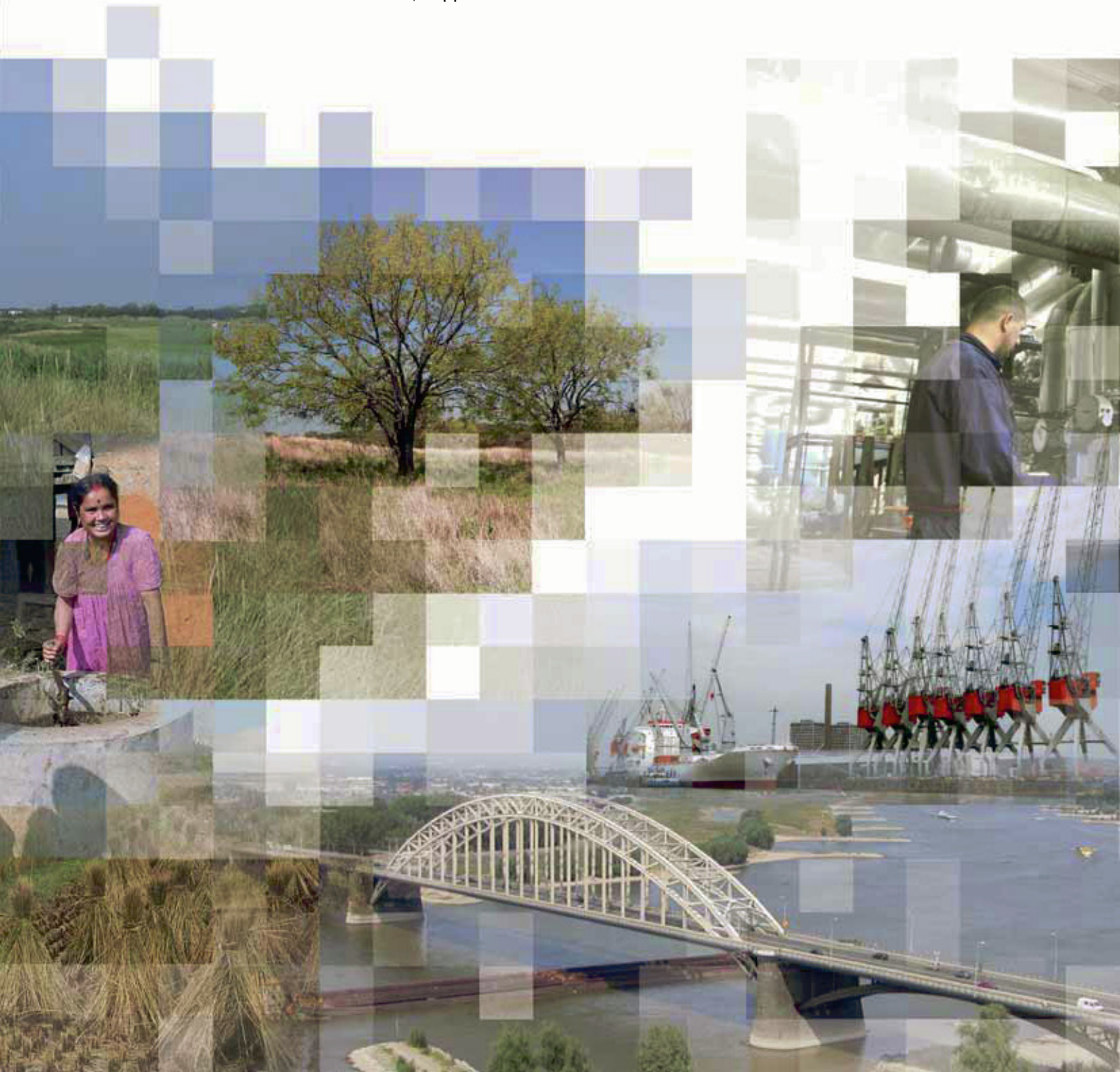

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bestemmingsplan Kijkduin- Ockenburgh

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

14 februari 2014 / rapportnummer 2868-27

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

Met het bestemmingsplan Kijkduin–Ockenburgh wordt de eerste uitwerking van het Masterplan Kijkduin¹ gerealiseerd. Het gemeentebestuur van Den Haag maakt hiermee onder meer de bouw van 500 woningen en appartementen, de uitbreiding van het Atlantic hotel, de herontwikkeling van het Deltaplein en het wellnesscentrum Machiel Vrijenhoek mogelijk. Ter onderbouwing van de besluitvorming over een nieuw bestemmingsplan Kijkduin–Ockenburgh wordt de procedure van milieueffectrapportage² (m.e.r.) doorlopen.

In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna ‘de Commissie’)³ zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Door de structuur van het MER en de samenvatting is de informatie goed toegankelijk. Het MER geeft op overzichtelijke wijze de uitwerking van de ambities van het Masterplan in het bestemmingsplan weer. Om plausibele redenen worden bij deze eerste uitwerking een aantal ambities en maatregelen uit het Masterplan nu nog niet gerealiseerd. De Commissie adviseert om (een) volgende uitwerking(en) wederom in het kader te plaatsen van de oorspronkelijke ambities zoals vastgelegd in het Masterplan.

De milieuknelpunten en maatregelen om deze te verminderen zijn in het MER goed in beeld gebracht. Zo blijkt bijvoorbeeld dat de toename in geluidhinder door het toepassen van stil asfalt sterk beperkt kan worden. In het MER zijn landschap en ruimtelijke kwaliteit wederom belangrijke aspecten. Het MER geeft goed inzicht in zowel de huidige situatie als de effecten van de voorgenomen activiteiten. De gevolgen voor natuur zijn uitgebreid en gedetailleerd in beeld gebracht. De gevolgen voor de Ecologische hoofdstructuur en de door de Flora- en faunawet beschermde soorten zijn volledig en correct beschreven. Van mitigerende maatregelen om de toename in stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden door het plan te verkleinen of te voorkomen is de effectiviteit in het MER beschreven. De eindconclusie (pagina 155 Passende beoordeling) is dat aantasting van de natuurlijke kenmerken door stikstofdepositie in de nabijgelegen gebieden kan worden uitgesloten onder voorwaarde dat de genoemde mitigerende maatregelen plaatsvinden. De Commissie onderschrijft deze conclusie.

De Commissie is van oordeel dat het MER de essentiële milieu-informatie bevat om een besluit te kunnen nemen over het bestemmingsplan Kijkduin–Ockenburgh waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en worden aanbevelingen gedaan voor de (vervolg)besluitvorming.

---

¹ De Commissie heeft over het MER bij het Masterplan geadviseerd. Het toetsingsadvies heeft op de website projectnummer 2195–116.

² In de onderhavige situatie is sprake van een gecombineerde project- en plan-m.e.r. Een Passende beoordeling maakt deel uit van het milieueffectrapport (MER).

³ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissierner.nl onder ‘Advisering’ of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

2. Toelichting op het oordeel

De Commissie hoopt met onderstaande aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen. De Commissie hoopt met onderstaande aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

2.1 Gevolgen voor Natura 2000

De gevolgen van het voornemen voor Natura 2000-gebieden zijn uitgebreid en gedetailleerd in beeld gebracht in een overzichtelijke en complete Passende beoordeling. De eindconclusie (pagina 155 Passende beoordeling) is dat aantasting van de natuurlijke kenmerken als gevolg van stikstofdepositie in de nabijgelegen gebieden kan worden uitgesloten, ervan uitgaande dat intensivering van het beheer plaats vindt. De Commissie onderschrijft deze conclusie.

Bij volledige realisatie van het voornemen neemt de stikstofdepositie toe ten opzichte van de referentiesituatie (maximaal 12,4 mol N/ha/jr). Deze toename vindt vooral plaats in het noordelijk deel van het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen en het zuidelijk deel van het Natura 2000-gebied Westduinpark & Wapendal. Dit klemmt bij de habitattypen die nu al zijn overbelast en zeker bij die habitattypen waarvoor een verbeterdoelstelling geldt. Verreweg het grootste areaal (tientallen hectaren overbelast duingebied) waar sprake is van toename van stikstofdepositie kent een toename van minder dan 0,5 mol N/ha/jr.

De Passende beoordeling gaat terecht in op reeds overbelaste situaties waar het plan tot nog meer stikstofdepositie leidt. Één voor één worden alle overbelaste doelhabitats per Natura 2000-gebied besproken. Voor een aantal habitats wordt in de Passende beoordeling terecht de conclusie getrokken dat mitigerende maatregelen nodig zijn:

- grijze duinen, kalkrijk en kalkarm type (begrazing);
- duinheiden met struikhei (kappen ter bestrijding van fragmentatie);
- duinbossen, binnenduinrand- en droog type (bekalking en uitrasteren).

Bij andere habitats geeft men duidelijke verklaringen waarom hier mitigerende maatregelen achterwege kunnen blijven. Voor overbelaste duindoornstruwelen en witte duinen worden geen maatregelen voorgesteld. De gegeven reden daarvoor is dat andere factoren dan stikstofdepositie het succes van beide typen bepalen. De laatste decennia is het areaal duindoornstruweel in het studiegebied aanzienlijk uitgebreid en van goede kwaliteit. Voor de 0,4 ha overbelaste witte duin wordt gesteld dat andere factoren, zoals gunstige verstuivingcondities, voor het voortbestaan van dit type veel kritischer zijn en dat met name de kustversterking dit type zeer gaat bevoordelen. De Commissie kan zich vinden in deze redenties.

- Gegeven de grote omvang en het mozaïekachtige karakter van de Natura 2000-gebieden adviseert de Commissie nauwkeurig te monitoren of alle (kleine gebieden met) doelhabitats afdoende worden beschermd en indien nodig naar aanleiding van deze monitoring de beschikbare maatregelen alsnog ter plaatse toe te passen. In ieder geval laat de Passende beoordeling in een stikstofbalans duidelijk zien dat ten opzichte van de planbijdrage er een veelvoud aan stikstoflast (in mol N/ha/jr) wordt verwijderd als gevolg van de in Passende beoordeling beschreven mitigerende maatregelen (bijlage 3).

2.2 Verkeer

Het voornemen, zoals vastgelegd in het bestemmingsplan, bevat:

- initiatieven die verkeerseffecten hebben;
- afzonderlijke verkeersmaatregelen om de afwikkeling van het verkeer te verbeteren.

In tabel 5.6 is aangegeven welke maatregelen uit het Masterplan onderdeel uitmaken van het Bestemmingsplan. Ten opzichte van de oorspronkelijke maatregelen uit het Masterplan is (om plausibele redenen) een aantal maatregelen, vooral voor auto en parkeren, vervallen.

De verkeerseffecten worden getoetst op een vijftal verkeersaspecten (tabel 5.1). Hierbij merkt de Commissie op dat de verkeersafwikkeling negatief (-) wordt beoordeeld, terwijl er nergens in het studiegebied afwikkelingsproblemen ontstaan. Een aantal van de wegen waar een toename van verkeer optreedt door het voornemen zijn mogelijk erftoegangswegen. In het MER is niet duidelijk gemaakt of de toename van verkeer op deze wegen consequenties voor de categorisering van de wegen heeft. Zo neemt bijvoorbeeld op het westelijke deel van de Kijkduinsestraat het verkeer toe van ruim 2.000 naar ruim 6.000 mvt/etmaal. Onduidelijk is of dit inderdaad een erftoegangsweg is en of deze toename tot knelpunten kan leiden.

- De Commissie adviseert om bij de besluitvorming over het bestemmingsplan aan te geven of een eventuele toename van verkeer op erftoegangswegen de toelaatbare intensiteit benadert of overschrijdt en/of aanvullende maatregelen worden genomen.

2.3 Geluid

Voor wat betreft het geluid worden in het MER twee criteria benoemd:

- Verandering van het aantal (ernstig) geluidgehinderden en slaapgestoorden en
- Verandering in de geluidbelasting bij gevoelige objecten.

De Commissie constateert dat in het MER geen inventarisatie is opgenomen van gevoelige objecten en dat de geluidbelasting daarvan is niet getoetst. In plaats daarvan is gekeken naar de “veranderingen in geluidbelasting in het plangebied en omgeving”.

Het MER maakt inzichtelijk dat de geluidbelasting voor een groot deel van het plangebied met 1-2 dB toeneemt en rond de Kijkduinsestraat met > 2 dB. Dit wordt als licht negatief (-) beoordeeld. Het aantal (ernstig) geluidgehinderden en slaapgestoorden neemt toe met 43% respectievelijk 27%. Terecht wordt dit zeer negatief (---) beoordeeld. In het MER is vervolgens als mitigerende maatregel het toepassen van stil asfalt op de belangrijkste wegen getoetst op effectiviteit. Het blijkt dat deze maatregel een afname geeft van (ernstig) geluidgehinderden (van respectievelijk 37% en 40%) en slaapgehinderden (van 80%). Echter deze maatregelen is geen onderdeel van het voornemen.

- De Commissie adviseert bij de vaststelling van het bestemmingsplan aan te geven of en op welke wijze de mitigatie van geluidhinder gerealiseerd zal worden, bijvoorbeeld door de realisatie van stil asfalt onderdeel uit te laten maken van het bestemmingsplan.

2.4 Luchtkwaliteit

Bij de effectbeschrijving en -beoordeling van luchtkwaliteit is gekeken naar NO₂ en PM₁₀. Terecht is aangegeven dat aan de normen voor PM_{2,5} nog niet hoeft te worden getoetst. Aangenomen wordt dat, gelet op de relatie tussen de concentraties PM₁₀ en PM_{2,5} en uitgaande van de huidige kennis over de emissies en concentraties PM_{2,5} en PM₁₀, als voldaan wordt aan de grenswaarden voor PM₁₀ ook aan de grenswaarden voor PM_{2,5} zal worden voldaan. Daarnaast is kennis van de effecten van PM_{2,5} ook van belang voor de gevolgen voor de volksgezondheid. Daarbij zijn effecten onder de norm eveneens relevant.

- De Commissie adviseert om bij de besluitvorming over het bestemmingsplan aan te geven hoe in het kader van volksgezondheid rekening gehouden wordt met de concentraties PM_{2,5}, vooruitlopend op het verplicht toetsen aan de normen.

2.5 Ruimtelijke kwaliteit

Landschap en ruimtelijke kwaliteit worden in het MER uitvoerig beschreven. Het MER geeft goed inzicht in zowel de huidige situatie (kwaliteiten en knelpunten zoals de puinduinen, versnippering) als in de effecten van de voorgenomen activiteiten. Ook zijn visualisaties van de effecten van het voornemen opgenomen. In het MER wordt duidelijk de relatie gelegd met de ambities om een robuuste landschappelijke structuur te ontwikkelen die de landschappelijke differentiatie en de natuurwaarden van het gebied versterken en het raamwerk vormt voor de ontwikkeling van nieuwe functies. Het bestemmingsplan omvat een deel van de projecten uit het Masterplan, maar met de voorgestelde maatregelen kunnen de ambities voor landschap en cultuurhistorie in deze planfase grotendeels worden gerealiseerd.

In diverse zienswijzen worden opmerkingen gemaakt over de ruimtelijke kwaliteit (bebouwing en openbare ruimte), schaduwwerking en overlast van windval rond de hoge bebouwing bij de boulevard. De plannen worden nog verder uitgewerkt in een beeldkwaliteitsplan en het bestemmingsplan is vooral voorwaardenscheppend voor de functies, de plaats en omvang van de bouwvolumes. In het Masterplan is een duidelijke aanzet gegeven voor de ambities van de ruimtelijke kwaliteit en daaraan kan in het beeldkwaliteitsplan een vervolg worden gegeven. Daarom is de Commissie van mening dat aan ruimtelijke kwaliteit voor deze fase in de besluitvorming in het MER voldoende aandacht is besteed.

De Commissie is van mening dat in de zienswijzen terecht wordt opgemerkt dat geen of slechts summier aandacht is besteed aan schaduwwerking en windoverlast. Een positief effect op de windoverlast is dat de maximale bebouwingshoogte is teruggebracht van oorspronkelijk 50 m naar 35 m. Hierdoor is tevens de schaduwwerking op het aangrenzende natuurgebied teruggebracht.

- De Commissie geeft in overweging om bij het nog op te stellen beeldkwaliteitsplan ook aandacht te besteden aan zowel schaduwwerking als windoverlast.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: college van burgemeester en wethouders van Den Haag

Bevoegd gezag: gemeenteraad van Den Haag

Besluit: vaststellen van bestemmingsplan Kijkduin–Ockenburgh

Categorie Besluit m.e.r.: plan–m.e.r. vanwege categorie D11.2 en Passende beoordeling

Activiteit: Met het bestemmingsplan Kijkduin–Ockenburgh wordt de eerste uitwerking van het Masterplan Kijkduin (bij de Commissie bekend onder nummer 2195) gerealiseerd. Het gemeentebestuur van Den Haag maakt hiermee onder meer de bouw van 500 woningen en appartementen, de uitbreiding van het Atlantic hotel, de herontwikkeling van het Deltaplein en het wellnesscentrum Machiel Vrijenhoek mogelijk.

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER in de Staatscourant van: 18 december 2013

ter inzage legging MER: 20 december 2013 tot en met 30 januari 2014

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 9 december 2013

toetsingsadvies uitgebracht: 14 februari 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. S.R.J. Jansen

drs. ing. T. Prins

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

ir. C.T. Smit (secretaris)

ir. K.A.A. van der Spek

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet–essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies :

- Kijkduin – Ockenburgh Milieueffectrapport, 29 november 2013;
- Kijkduin – Ockenburgh Passende beoordeling toetsing aan de natuurbeschermingwet 1998, 5 december 2013;
- Kijkduin – Ockenburgh Achtergrond rapport verkeer, 29 november 2013;
- Kijkduin – Ockenburgh Akoestisch onderzoek wegverkeerslawaaï MER en bestemmingsplan, 2 december 2013
- Luchtkwaliteit Kijkduin – Ockenburgh, rapportage in het kader van artikel 5.2 Wm, 7 november 2013;
- Kijkduin – Ockenburgh Achtergrondrapport ecologie, 29 november 2013;
- Gebiedsontwikkeling Boulevard Kijkduin, waterkeringtechnische doorrekening, 14 juni 2013;
- Onderzoek externe veiligheid bestemmingsplan Kijkduin, 23 oktober 2013;
- Groepsrisicoberekening LPG-tankstation BP Ockenburghstraat in Den Haag, 8 november 2013;
- Verantwoording groepsrisico LPG tankstation, 3 december 2013;
- Bestemmingsplan Kijkduin – Ockenburgh, Regels;
- Bestemmingsplan Kijkduin – Ockenburgh, toelichting.

De Commissie heeft kennis genomen van 18 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 3 februari 2014 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Bestemmingsplan Kijkduin–Ockenburgh

ISBN: 978-90-421-3906-0

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

